

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Krzysztof Staryk

Protokolant starszy inspektor sądowy Anna Rusak

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych
radcy prawnego Michała Jasiaka

w sprawie radcy prawnego M. D.

obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy
z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

na rozprawie w dniu 3 października 2023 r.

kasacji wniesionej przez obwinionego

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych
z dnia 7 grudnia 2022 r., sygn. akt WO-133/22 utrzymującego w mocy orzeczenie
Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z dnia
26 kwietnia 2022 r., sygn. OSD-[...],

1. uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę dyscyplinarną przekazuje
Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych
do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

[M. T.]

UZASADNIENIE

Rzecznik Dyscyplinarny wystąpił z wnioskiem o ukaranie radcy prawnego M. D. za to, że:

1. będąc obrońcą Ł. M. w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy III Wydział Karny w sprawie o sygn. akt III W [...] na rozprawie 09 czerwca 2021 r. w P., po zwróceniu uwagi przez Przewodniczącą Sądu aby założył maseczkę zakrywającą usta i nos, oświadczył, że obowiązek noszenia maseczki jest jego zdaniem niekonstytucyjny oraz na rozprawie w dniu 07 października 2021 r. sam odmówił założenia maseczki i to mimo pouczenia, że zostanie wezwana policja sądowa; po przybyciu policji sądowej, która przeprowadziła na sali sądowej interwencję wobec obwinionego, który cały czas odmawiał założenia maseczki i założył maseczkę dopiero, gdy Przewodnicząca składu poinformowała go, że niezależnie od przebiegu interwencji policji sądowej zarządzi opuszczenie przez obrońcę sali, co spowoduje, że obwiniony nie będzie reprezentowany przez obrońcę; ostatecznie obwiniony założył maseczkę, tj. popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. 2020 r. poz. 75 z późn. zm.) w związku z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. 2020 r. poz. 75 z późn. zm.), z art. 6, art. 11 i art. 48 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w sposób zawiniony nienależycie wykonywał czynności zawodowe i uchybił ślubowaniu radcowskiemu oraz zasadom kodeksu etyki zawodowej;
2. będąc obrońcą Ł. M. w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy III Wydział Karny w sprawie o sygn. akt III W [...] nie stawił się na rozprawę wyznaczoną na dzień 18 listopada 2021 r. w P. prawidłowo zawiadomiony; gdyż nie został wpuszczony do gmachu sądu przez policję sądową ponieważ odmówił założenia maseczki, a ta, którą posiadał przy sobie, była pocięta, tj. popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. 2020 r. poz. 75 z późn. zm.) w związku z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst

jedn. Dz. U. 2020 r. poz. 75 z późn. zm.), z art. 6, art. 11 i art. 48 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w sposób zawiniony nienależycie wykonywał czynności zawodowe i uchybił ślubowaniu radcowskiemu oraz zasadom kodeksu etyki zawodowej.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w [...]. orzeczeniem z dnia 26 kwietnia 2022 r. uznał obwinionego radcę prawnego M. D.:

1. za winnego popełnienia zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że będąc obrońcą Ł. M. w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy III Wydział Karny w sprawie o sygn. akt III W [...] na rozprawie w dniu 07 października 2021 r. odmówił założenia maseczki i to mimo pouczenia, że zostanie wezwana policja sądowa, po przybyciu policji sądowej, która przeprowadziła na sali sądowej interwencję wobec obwinionego, który cały czas odmawiał założenia maseczki i założył maseczkę dopiero, gdy Przewodnicząca składu poinformowała go, że niezależnie od przebiegu interwencji policji sądowej zarządzi opuszczenie przez obrońcę sali, co spowoduje, że obwiniony nie będzie reprezentowany przez obrońcę; ostatecznie obwiniony założył maseczkę tj. popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. 2020 r. poz. 75 z późn. zm.) w związku z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. 2020 r. poz. 75 z późn. zm.), z art. 6, art. 11 i art. 48 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w sposób zawiniony nienależycie wykonywał czynności zawodowe i uchybił ślubowaniu radcowskiemu oraz zasadom kodeksu etyki zawodowej i za to na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020, poz. 75) wymierzył mu karę nagany;
2. za winnego popełnienia zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że będąc obrońcą Ł. M. w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy III Wydział Karny w sprawie o sygn. akt III W [...] nie stawiał się na rozprawę wyznaczoną na dzień 18 listopada 2021 r. w P. prawidłowo zawiadomiony, gdyż nie został wpuszczony do gmachu sądu przez policję

sądową ponieważ odmówił założenia maseczki, a ta, którą posiadał przy sobie, była pocięta, tj. popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. 2020 r. poz. 75 z późn. zm.) w związku z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. 2020 r. poz. 75 z późn. zm.), z art. 6, art. 11 i art. 48 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w sposób zawiniony nienależycie wykonywał czynności zawodowe i uchybił ślubowaniu radcowskiemu oraz zasadom kodeksu etyki zawodowej i za to na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020, poz. 75) wymierzył mu karę nagany;

3. na podstawie art. 65¹ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020, poz. 75) wymierzył obwinionemu radcy prawnemu M. D. karę łączną nagany;
4. na podstawie art. 70⁶ ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020, poz. 75) obciążył radcę prawnego M. D. kosztami postępowania dyscyplinarnego i zasądził od niego na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] kwotę 2520,00 zł. (słownie: dwa tysiące pięćset dwadzieścia złotych 00/100).

Od powyższego orzeczenia odwołanie wniósł obwiniony zaskarżając je w całości oraz zarzucając mu „rażąco dowolne ustalenie okoliczności faktycznych oraz rażące naruszenie przepisów materialnych, które to naruszenia miały oczywisty i jednoznaczny wpływ na wynik postępowania” oraz wniósł o jego uchylenie i uniewinnienie go od wszystkich zarzuconych we wniosku o ukaranie czynów oraz przejęcie kosztów prowadzonego postępowania przez samorząd.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie orzeczeniem z dnia 7 grudnia 2022 roku utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie oraz zasądził od radcy prawnego M. D. koszty postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1800 zł (jeden tysiąc osiemset) na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych.

Od prawomocnego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie obwiniony wywiódł kasację, zaskarżając je w całości oraz zarzucając mu:

1. „rażące naruszenie przepisów postępowania, polegające na zmianie ustaleń faktycznych na niekorzyść odwołującego (mimo braku środka odwoławczego wniesionego na niekorzyść), tj. art. 434 § 1 k.p.k. oraz naruszenia zasady skargowości (art. 14 § 1 k.p.k.), przez przypisanie mu w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia czynu, który nie był w ogóle przedmiotem wniosku o ukaranie (tj. odmowy założenia maseczki na rozprawie w dniu 9 czerwca 2021 r.), ale stanowił element opisu zachowania innej osoby (obwinionego w sprawie wykroczeniowej, którego był obrońcą);
2. rażące naruszenie przepisów postępowania, polegające na nierozpoznanie istoty sprawy, tj. art. 433 § 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego (dalej jako „k.p.k.”). polegające na braku rozpoznania podniesionych w środku odwoławczym od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] zarzutów: w przedmiocie braku przeprowadzenia postępowania dowodowego, w przedmiocie niekonstytucyjności Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu zagrożenia epidemicznego, w przedmiocie braku mocy wiążącej Zarządzenia Prezesa i Dyrektora Sądu Rejonowego, w przedmiocie nieprawidłowego ustalenia wysokości kosztów postępowania, którymi został obciążony;
3. rażące naruszenie art. 413 § 1 pkt 4-6 i § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 458 i art. 433 k.p.k. przez zaakceptowanie orzeczenia I instancji, w którym opis czynu oraz kwalifikacji prawnej jest nieprecyzyjny i nie pozwala na odtworzenie treści normy postępowania (oraz jej źródła), której naruszenie stanowiło podstawę ukarania;
4. rażące naruszenie prawa materialnego, polegające na uznaniu jego obowiązku podporządkowywania się Zarządzeniu Prezesa i Dyrektora Sądu Rejonowego, tj. Art. 87 ust. 1 w zw. z Art. 31 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przez uznanie, że obwiniony miał obowiązek stosowania się do wewnętrznego aktu

regulacyjnego (zarządzenia władz sądu), wydanego przez osoby nie posiadające kompetencji do narzucania mu określonych norm postępowania;

5. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 64 ust. 1 i art. 74¹ Ustawy o radcach prawnych w zw. art. 6, art. 11 i art. 48 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w zw. z art. 1 § 1 i art. 25 § 1 Kodeksu karnego przez bezzasadne przyjęcie, że odmowa zastosowania się do bezprawnych podstawowych aktów normatywnych, sprzecznych z aktami wyższego rzędu (Konstytucję RP i ustawy), a także że brak stawiennictwa (jako obrońcy) na rozprawie w sprawie wykroczeniowej (w sytuacji, gdy nie zachodziły przesłanki do obrony obligatoryjnej, wskazane w art. 21 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia), stanowi przewinienie dyscyplinarne;
6. naruszenie prawa materialnego, polegające na przyjęciu, że radca prawny ma obowiązek brania udziału w posiedzeniu sądu w stroju innym niż określony w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 12 ust. 2 Ustawy o radcach prawnych;
7. rażące naruszenie art. 70⁶ ust. 1 i ust. 3 Ustawy o radcach prawnych przez obciążenie obwinionego kosztami postępowania w kwocie przewyższającej stawkę minimalną określoną w uchwale Krajowej Rady Radców Prawnych (Uchwała nr 86/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego) określających „zryczałtowane” koszty postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym, mimo braku jakiegokolwiek uzasadnienia dla przyjęcia kosztów odwoławczych powyżej wysokości minimalnej.

Każde z powyższych naruszeń miało oczywisty wpływ na treść rozstrzygnięcia.”

Podnosząc przytoczone wyżej zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w [...] i uniewinnienie go od popełnienia zarzucanych mu czynów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obwinionego zasadna jest w zakresie zarzutów rażącej obrazy art. 433 § 2 k.p.k.

Zgodnie z treścią powołanego przepisu sąd odwoławczy jest obowiązany rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty wskazane w środku odwoławczym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, iż naruszenie dyspozycji art. 433 § 2 k.p.k. będzie miało miejsce nie tylko wówczas, gdy do określonego zarzutu sąd odwoławczy w ogóle się nie odniesie, ale i wtedy, gdy odniesie się do niego w sposób ogólnikowy, oderwany od realiów rozpoznawanej sprawy, nierzetelny, z pominięciem argumentów środka odwoławczego. Właściwe zrealizowanie obowiązków wynikających z art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wymaga od sądu odwoławczego nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, ale także starannego ustosunkowania się do każdego z tych zarzutów oraz wykazania za pomocą konkretnych, znajdujących oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach, argumentów, dlaczego uznano poszczególne zarzuty apelacji trafne, bądź bezzasadne. Miernikiem sposobu zrealizowania przez sąd odwoławczy tych powinności jest uzasadnienie orzeczenia tego sądu. Konfrontując jego treść z treścią rozpoznawanych przez ten sąd środków odwoławczych można wnioskować o tym, czy te wspomniane obowiązki zostały w toku kontroli instancyjnej respektowane w sposób, który pozwoli uznać jej rzetelność (wyrok SN z dnia 7.12.2021 r., IV KK 496/20, LEX nr 3343334; zob. też m.in.: wyrok SN z dnia 8.12.2022 r., V KK 336/21, LEX nr 3449814; wyrok SN z dnia 13.05.2022 r., I KK 36/21, LEX nr 3425233; wyrok SN z dnia 26.07.2022 r., II K.K.; wyrok SN z 21.01.2022 r., II KK 120/21, LEX nr 332765).

Analiza treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia sądu *ad quem* prowadzi do wniosku, iż sąd ten nie wywiązał się z obowiązku rzetelnego i merytorycznego rozważenia zarzutów podniesionych przez obwinionego w odwołaniu, a do niektórych z nich w ogóle nie odniósł się, a więc przyjąć należy, że nie poddał ich kontroli instancyjnej.

Na podstawie lapidarnej treści uzasadnienia orzeczenia oraz powołanej w nim argumentacji należy skonstatować, iż dokonując oceny zawartych w odwołaniu zarzutów Wyższy Sąd Dyscyplinarny naruszył podstawowe standardy rzetelnej

kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku, co potwierdza zasadność podniesionego przez obwinionego w kasacji zarzutu rażącej obrazu art. 433 § 2 k.p.k.

Przede wszystkim trafnie podniósł skarżący w kasacji, iż treść uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia prowadzi do wniosku, że sąd *ad quem* poddał kontroli instancyjnej czyn z dnia 9 czerwca 2021 r., podczas gdy sąd *a quo* ustalenia w tym zakresie wyeliminował z opisu deliktu przypisanemu obwinionemu, co jest równoznaczne z uniewinnieniem go od jego popełnienia. Natomiast poza kontrolą instancyjną tego sądu pozostały zarzuty dotyczące deliktu przypisanego obwinionemu, popełnionego w dniu 7 października 2021 r.

Zgodzić się także należy ze skarżącym, iż sąd odwoławczy w istocie nie rozpoznał lub bardzo pobieżnie odniósł się do pozostałych zarzutów podniesionych przez niego w odwołaniu. Z treści odwołania skarżącego wynikało, iż kwestionował on moc wiążącą Zarządzenia nr [...] Prezesa i Dyrektora Sądu Rejonowego z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie zasad obsługi interesantów, które wprowadziło szereg obowiązków, w tym w pkt 3 obowiązek zakrywania ust i nosa maseczką oraz obowiązek uczestniczenia w rozprawach osób z zasłoniętymi ustami i nosem. W ocenie odwołującego się zarządzenie powyższe dotyczyło przestrzegania zasad ochrony i bezpieczeństwa obiektów sądowych przez podległych pracowników i nie zawierało upoważnienia do jakichkolwiek czynności władczych wobec osób trzecich, albowiem byłoby to sprzeczne z konstytucyjnym systemem źródeł prawa. Wobec tego powołane wyżej zarządzenie nie wywoływało wobec niego jakichkolwiek skutków prawnych, albowiem nie był on pracownikiem sądu.

Odwołujący się kwestionował także w odwołaniu moc wiążą Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu zagrożenia epidemicznego, z uwagi na jego niekonstytucyjność. Argumentując swoje przekonanie o niekonstytucyjności i braku mocy wiążącej wymienionego wyżej aktu prawnego skarżący powołał się na orzecznictwo sądów powszechnych, Sądu Najwyższego oraz sądów administracyjnych.

Do powyższych kwestii, mających decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy co do *meritum*, nie odniósł się w istocie sąd odwoławczy.

W sposób zbyt pobieżny sąd *ad quem* rozpoznał podniesiony w odwołaniu przez radcę prawnego M. D. zarzut dowolności uznania przez sąd *a quo*, że używana przez niego maseczka była niezgodna z wymogami rozporządzenia.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie odniósł się także do podniesionego przez skarżącego odwołaniu zarzutu kwestionującego wysokość nałożonych na niego kosztów postępowania. W odwołaniu radca prawny M. D. zarzucił, iż „w żadnym wypadku nie może mieć miejsce obciążenie obwinionego kosztami postępowania powstałymi z winy OSD czy oskarżyciela - rzecznika dyscyplinarnego. A to właśnie niewłaściwa organizacja pracy tego pierwszego doprowadziła do rozpoznania sprawy na dwóch posiedzeniach (pierwsze rozpoczęło się z ponad godzinnym opóźnieniem, a odroczenie motywowane było „zbyt dużym zmęczeniem członków składu orzekającego”). Należy także zauważyć, że delegacja ustawowa zawarta w art. 706 Ustawy o radcach prawnych - przewiduje zryczałtowany charakter kosztów postępowania. Wymogu tego nie spełnia określenie wysokości kosztów „widełkowo”. Nawet jednak, gdyby przyjąć, że dopuszczalne jest jego przyjęcie w formie aktualnie obowiązującej uchwały - to i tak, wobec braku choćby szcątkowego uzasadnienia w zakresie ich wysokości w zaskarżonym orzeczeniu - niedopuszczalne byłoby obciążenie mnie tymi kosztami (niezależnie od wyniku postępowania) w kwocie przekraczającej dolną granicę tych widełek.”

W uzasadnieniu orzeczenia sądu odwoławczego brak jest jakiegokolwiek argumentacji wskazującej na niezasadność powyższego zarzutu, co uzasadnia stwierdzenie, iż nie został on rozpoznany.

Stwierdzone uchybienia o charakterze rażącym, niewątpliwie mogły mieć wpływ na treść wyroku, albowiem dotyczyły zarzutów, których prawidłowa ocena w niniejszej sprawie ma bardzo istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia co do *meritum*.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Wobec stwierdzenia uchybienia w postaci rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. skutkującego uchyleniem zaskarżonego orzeczenia, rozpoznanie pozostałych zarzutów podniesionych w kasacji jest bezprzedmiotowe i przedwczesne.

Rozpoznając ponownie sprawę sąd odwoławczy winien dokonać rzetelnej kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia zgodnie ze standardami przyjętymi w judykaturze, wywiązując się w pełni z wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. obowiązków, a następnie uargumentować swoje stanowisko w uzasadnieniu wyroku, które winno być sporządzone z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 457 § 3 k.p.k.

(r.g.)

[ał]